

ז' בכסלו תשע"ז, 7.12.2017

גיליון מס' 537

פרשת ויצא

לגול את האבן מעל פי הבאר

מאת שרה עברון. קיבוץ סעד

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב אֶת-רַחֵל בֵּת-לֶבֶן אָחִי אִמּוֹ וְאֶת-צֹאן לֶבֶן אָחִי אִמּוֹ וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיִּגַּל אֶת-הָאָבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וַיִּשֶׁק אֶת-צֹאן לֶבֶן אָחִי אִמּוֹ (בראשית כט, י).

רש"י ורמב"ן (בפירושו הראשון) מתייחסים לכוחו הפיזי הגדול של יעקב, כפשוטו:

רש"י: וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיִּגַּל כִּזְהוּ שֶׁמֵעֵבִיר אֶת הַפֶּקֶק מֵעַל פִּי צְלוּחִית, לְהוֹדִיעַךְ שֶׁכָּחוּ גְדוֹל.

רמב"ן: יאריך הכתוב בסיפור הזה להודיענו כי 'קוי ה' יחליפו כח' (ישעיהו מ', לא) ויראתו תיתן עוז. כי הנה יעקב אבינו בא מן הדרך והוא עייף, ויגל לבדו האבן אשר היו צריכים אליה כל הרועים, ושלושה עדרי צאן אשר להם רועים רבים ושומרים, כולם רובצים עליה אינם יכולים להניעה כלל.

גלילת האבן מעל פי הבאר, הפכה לתמונה מעוררת השראה. האבן הכבדה המונחת על פי הבאר דורשת את כוחם של הרועים כולם יחד במאמץ משותף, על מנת להשקות את העדרים. יעקב – עושה זאת לבדו. הוא רואה את רחל וגולל את האבן מפי הבאר. כוחו של איש אחד נרגש ומתאהב, הוא רב ועצום ככוחם של כל הרועים יחדיו. מדרש רבה דורש את הסיפור בשבע דרשות שונות, סמליות, המתייחסות לעתידו של עם ישראל ומנהיגותו, והרמב"ן מוסיף לפירוש הפשט שהובא לעיל גם פירוש סמלי על דרך הסוד.

אלחנן סאמט (המפגש על הבאר), מראה שהמילה באר מופיעה שבע פעמים בפסוקים ב'- י' מתוכן ארבע פעמים בליווי המילה אבן. "הקושי לגלול את האבן מעל פי הבאר והצורך לגבור עליו הוא העניין המרכזי ביותר בסצנה זו".

רחל המשוררת, המתארת את המעשה הציוני של התיישבות בארץ ישראל באמצעותו, חוזרת לתמונה של קבוצת הרועים:

כאן על פני האדמה / רחל

לא ערפילי מחר - היום המומש ביד,
היום המוצק, החם, האיתן;
לרוות את היום הזה, הקצר, האחד,
על פני אדמתנו כאן.

כאן על פני האדמה - לא בעבים, מעל -
על פני אדמה הקרובה, האם;
להעצב בעצבה ולגיל בגילה הדל
היודע כל כך לנחם.

בטרם אתא הליל - בואו, בואו הכל!
מאמץ מאוחד, עקשני וער
של אלף זרועות, האומנם יבצר לגול
את האבן מפי הבאר?

עבודת האדמה שהיא עבודת היום הזה, הקצר האחד, דורשת מאמץ שהיא מגדירה כעבודת הקבוצה כולה, עבודה משותפת. היא מתארת ומהללת את המאמץ המשותף, ואת המעשים כאן ועכשיו בתוך המציאות שרק בכוחם תבוא גאולה.

===

התנועה הציונית במאה הקודמת, אמצה את שירה של רחל המשוררת, שאולי מזדהה עם בת דמותה התנכית רחל אמנו, כביטוי לתמצית הציונות – על כתפי האנשים מונחת המשימה, כאן ועכשיו, בהתיישבות ועשייה אנושית.

מציאות חיינו היום, בה מים זורמים בברזים או נמזגים ממתקני "בר" לכוסות פלסטיק, התרחקה עד מאד מתמונת העדרים והרועים ליד הבאר. עם זאת, עוצמתו של הסיפור מפרשת השבוע לא פגה עבור כל מי שגדל עליו ומכירו. האתגר של כל המחנכים במאה ה-21 הוא יכולתנו לתרגם את התמונה הזו על ריבוי משמעויותיה ומטעניה, לעולמם של המתחנכים היום, ולדאוג לכך שתהיה משמעותית עבורם לא פחות משהייתה לכל הדורות שקדמו להם. לגול את האבן מעל פי הבאר, ולהביא את המים לדור הבא.

שרה עברון, חברת קיבוץ סעד, מנהלת האגף הכללי, מנה"י ירושלים.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [unsubscribe](mailto:unsubscribe@kdati.org.il) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](mailto:unsubscribe@kdati.org.il) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il